

Sveriges Arkitekter

Vägen framåt

Handlingsplan för hur arkitekter kan bidra i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhällsbyggande

Innehåll

- 3 Förord
- 4 Förändringar på gång
- 6 Så ställer du om och får en nyckelroll
- 10 Handlingsplan för arkitekter

Omställningen till ett ekologiskt hållbart samhällsbyggande innebär en enorm möjlighet för oss i arkitektkåren att visa hela bredden av vår kompetens. Vilken roll vi tar i designprocessen, vilka aktörer vi väljer att jobba med och vilka material vi föreskriver kommer att ha betydelse för ett mer hållbart samhällsbygge.

Samhället och politiken ställer nya krav. Många lagar på klimatområdet är på gång att genomföras, men det räcker inte för att Sverige ska bli klimatneutralt till år 2045. Inom arkitekt- och byggbranschen pågår en mängd pionjärprojekt som syftar till att öka takten mot ett ekologiskt hållbart byggande. Men det behövs fler pionjärer med höga ambitioner om vi ska nå klimatmålet.

De vi ritat för har nya värderingar och beteenden och vi måste vara i takt med dem. Vi kan åstadkomma värde genom en långsiktig funktionalitet, anpassningsbarhet och estetiskt tilltalande livsmiljöer, skapade med klok design och med minimalt klimatavtryck. Det gör vi genom att ta vara på befintliga byggnader i stället för att bygga nytt, begränsa användningen av material och bidra till en låg klimatpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv. Allt detta avgörs i ett tidigt skede i designprocessen och här har arkitekten en avgörande betydelse. En del av oss har stor makt och kan göra mycket, andra har mindre möjligheter. Alla kan göra något och något är alltid bättre än inget, men ingen har längre ett val att stå utanför, vara passiv eller fortsätta som tidigare. Det sätter såväl alarmerande klimatförändringar som lagkrav och politiska beslut stopp för.

Sveriges Arkitekters hållbarhetsråd har kartlagt hur arkitekter bäst bidrar till den brådskande omställningen till ett ekologiskt hållbart samhällsbyggande – vad varje enskild arkitekt kan göra såväl som vad arkitektkontoren kan göra. Utifrån kartläggningen har Sveriges Arkitekters styrelse tagit fram den här handlingsplanen. Se den som en inspirationskälla när du ska ställa om ditt eget arbete och din verksamhet i en riktning som både är snäll mot planeten och förbättrar chanserna att få de mest spännande uppdragen.

“Vi vill att alla arkitekter förstår att vi nu har chansen att inta en nyckelposition. Om inte vi gör det så gör någon annan det.”

Nya skarpa krav

FN:s globala mål i Agenda 2030 och Parisavtalet innebär att det inte längre är ett tillval, utan ett krav, att ställa om till en ekologiskt hållbar produktion, byggnation och gestaltning. Sveriges klimatlag som anger att vi senast 2045 ska vara klimatneutrala har satt igång ett stort omställningsarbete av övriga lagar.

Ett tydligt exempel på detta är den kommande klimatdeklarationslagen som innebär att krav på deklarerad livscykelberäkning av nyproduktion av byggnader är tänkt att börja gälla den 1 januari 2022. Det här är ett första steg i statens styrning mot en minskad klimatpåverkan från byggnader ur ett livscykelperspektiv. Kravet är nödvändigt men inte tillräckligt för att minska byggsektorns klimatpåverkan och för att klimatmålen ska uppnås. Boverket har lagt fram ett förslag till regeringen att, som ett nästa steg för skärpta klimatdeklarationer, införa gränsvärden för klimatutsläpp för byggnaders byggskede 2027. Deklarationskravet föreslås samtidigt utvidgas till att omfatta fler skeden av byggnadens livscykel, och fler delar av byggnaden. Förslaget är att gränsvärdet sedan ska skärpas successivt 2035 och 2043.

Hållbarhet blir också ett reglerat område för finansbranschen, genom EU-kommissionens handlingsplan för hållbara finanser och nya regler om taxonomi. Det innebär krav på när en investering ska få betecknas som hållbar, och på att beskriva vilka hållbarhetsrisker som finns förknippade med en investering. Det här kommer snabbt att medföra att investeringar som inte är hållbara blir mycket kostsamma, svårfinansierade och förknippade med hög risk. Det i sin tur ställer nya och stora krav på arkitekters kunskap och gestaltade lösningar. Nya EU-direktiv om avfallshantering driver också på ländernas lagstiftning på området. Det här är bara några exempel på nya regler och krav – fler är att vänta om vi ska bli klimatneutrala senast 2045.

Klimatpionjärer ligger steget före lagstiftaren

Inom arkitekt- och byggbranschen pågår en mängd pionjärprojekt som syftar till att öka takten i omställningen till ett

ekologiskt hållbart byggande. Samtidigt som kunskapen om koldioxidavtryckets betydelse har ökat finns också nya insikter om att material med minimalt koldioxidavtryck, som trä, inte alltid kan användas och dessutom har en begränsning i sin tillgång. Därmed blir det viktigare med minskad användning av material, och att i högre grad använda det som redan finns genom att återbruka både befintliga byggnader och byggmaterial.

Arkitektkontorens stora beställare har ofta egna ambitiösa mål, som vanligen handlar om att klassa sina byggnader enligt något av de etablerade systemen såsom Miljöbyggnad, LEED, BREEAM, Well, Svanen, Citylab, Hållbar interiör

Foto: Pixels/Tatiana Syrilova

eller passivhus – klassningar som måste fokusera mer på koldioxidavtrycket i hela livscykeln. I flera pågående projekt finns mål om koldioxidneutrala eller till och med klimatpositiva byggprojekt. En ny påbyggnadscertifiering, NollCO₂, för klimatneutrala byggnader som inkluderar hela livscykeln har tagits fram i syfte att uppnå netto-noll klimatpåverkan av en ny byggnad.

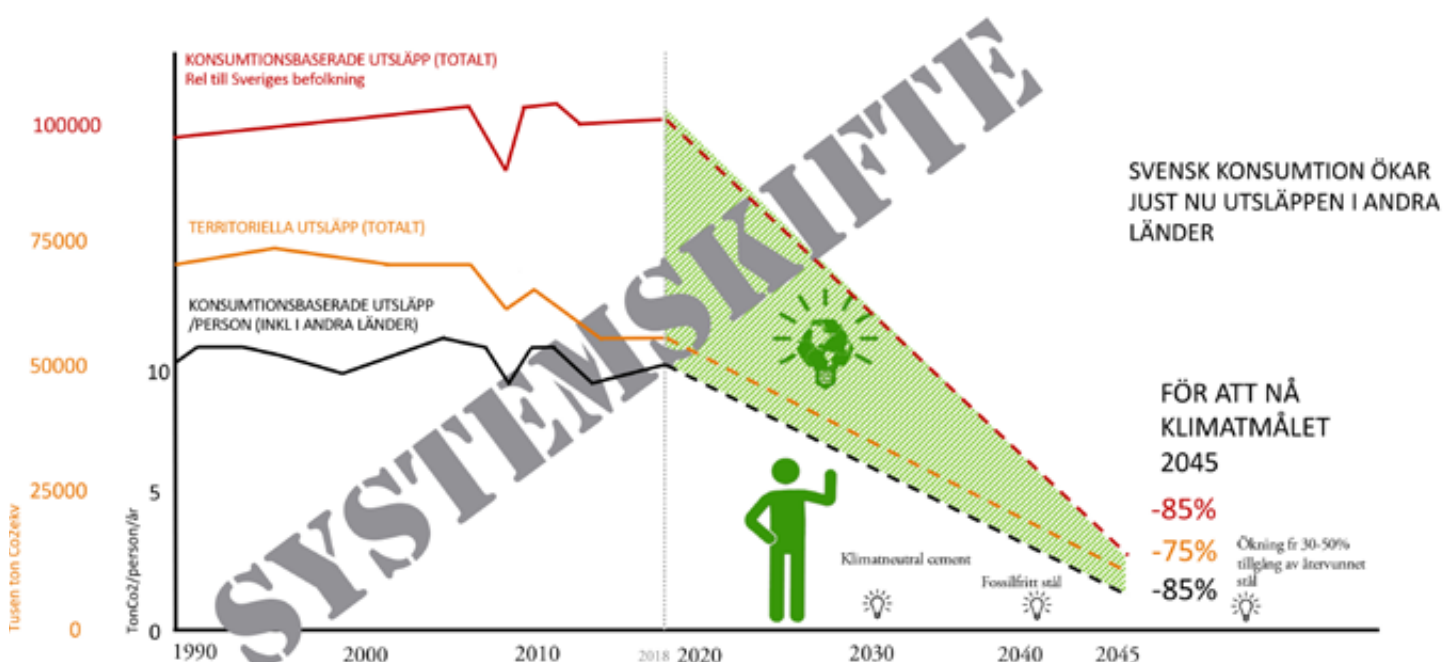
Det pågår också ett stort omställningsarbete inom de olika näringsgrenarna i Sverige inom ramen för regeringens plattform Fossilfritt Sverige. Inom vår näringsgren, bygg- och anläggningssektorn, har en färdplan tagits fram för hur sektorn ska ställa om. Färdplanen har undertecknats av ett stort antal fastighetsförvaltare, byggherrar, entreprenörer, producenter, konsulter och arkitekter samt överlämnats till regeringen. Tidplanen, som följer Sveriges klimatlagstiftning, innebär halverade utsläpp redan 2030 och klimatneutralitet 2045.

Men än så länge går flera utsläppskurvor uppåt, så utmaningen växer för varje dag som går. Om vi ska lyckas med den omfattande omställningen krävs samverkan, stärkt ledarskap och ökad kunskap. Det behövs en förståelse för klimatpåverkan genom hela plan- och byggprocessen samt en förflyttning från linjära till cirkulära processer.

Det finns många goda initiativ och lagkrav som är på gång. Men klimatdeklarationskravet kommer i sitt första steg enbart att omfatta viss nybyggnation. Inte anläggningar, inredningar eller ombyggnationer – inte ens alla typer av byggnader eller samtliga byggnadsdelar omfattas.

Därför har vi inte råd att vänta på tvingande krav. Vi måste vara ambitiösare än så, och vi behöver många fler pionjärer med höga ambitioner om vi ska kunna nå klimatmålet 2045.

Vi ska minska utsläppen med 75% resp. 85%

Samtidigt ska vi från nu & ca 10 år framåt bygga dubbelt så mkt bostäder, skolor, vårdinrättningar, vägar & infrastruktursatsningar. Och innovationer i stål och cement dröjer för länge. Hur gör vi?

Grafik: Lateral Living | Holmström

Så ställer du om och får en nyckelroll

Vägen framåt

Minimikravet framåt för kåren måste vara att verka för att spara resurser, designa klimatneutralt och hålla kvar vinst och värde i den byggda och gestaltade miljön länge. Men det räcker inte att enbart skademinimera. Ambitionen på en inte alltför lång sikt måste vara att sikta mot klimatpositiv design, utveckling av livsuppehållande ekosystem, bevarande av grönytor och kolsänkor samt skapande av nya värden i en hållbar samhällsstruktur.

Det hållbara samhällsbyggandet kräver långsiktig funktionalitet, anpassningsbarhet, högt värde för brukaren och estetiskt tilltalande livsmiljöer som skapas genom klok design med minimalt klimatavtryck. Därför måste vi bättre ta till vara befintliga byggnader framför att bygga nytt, använda begränsat med material, satsa på återbrukade

och återvunna material samt bidra till en låg klimatpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv. Allt detta avgörs i gestaltningen i ett tidigt skede i designprocessen, ett skede där arkitektens roll och ansvar blir av ökad och avgörande betydelse.

Om inte den framtida brukarens behov och livsstil får en plats i de gestaltade miljöerna så blir de heller inte hållbara. Människor har börjat att värdera sin tid annorlunda. Intresset ökar för att minska sitt ägande, sitt beroende och sina åtaganden. Det här öppnar för nya sätt att bo, leva, arbeta, utbildas, vårdas, mötas och transporteras. Allt detta måste vägas in i gestaltningen av det hållbara samhället. Det ger arkitekten en bredare och viktigare roll än tidigare.

Flerbostadshuset Strandparken i Sundbyberg. Arkitektkontor: Wingårdhs. Beställare: Arvet

Foto: Petra Bindel/Arvet

”Om vi ska kunna efterleva de nya klimatlagarna så kommer vi inte att bygga lika mycket nytt.”

Vi behöver jobba mer med befintliga byggnader och strukturer, delade ytor, grönytor som kolsänkor, trä och återbrukade material.

I det hållbara samhällsbyggandet måste arkitektkårens olika discipliner samverka och bidra med sin helhetssyn. Inom ramen för respektive arkitekturområde finns såväl utmaningar som möjligheter som alla arkitekter måste vara medvetna om och engagerade i.

Att skapa ekologiskt hållbara modeller och lösningar måste genomsyra alla aktiviteter inom samhällsbyggandet, framför allt inom ramen för gestaltningen, där funktionalitet, materialval och beständighet avgörs. Ett skifte i förhållnings-sätt, gestaltungs-metodik och därmed också arkitektur och gestaltning krävs.

Det är en utmaning men samtidigt också en stor möjlighet för arkitekter. Genom att bli en del av lösningen kan arkitekter för första gången på nästan 100 år ta möjligheten att få en nyckelroll i ett verkligt paradigmskifte och säkra en konstant leverans av kvalitet och värde i decennier.

Designa utsläppsfritt

Det kommande lagkravet på att byggherrar som uppför nya byggnader ska göra klimatdeklarationer från och med den 1 januari 2022 är nödvändigt men inte tillräckligt. Ska vi kunna vända utvecklingen måste hela branschen redan nu göra än mer omfattande livscykelanalyser av allt som byggs och byggs om. Men också av det som anläggs, planeras och inreds. Livscykelberäkningar kommer att behöva göras i mycket större utsträckning än vad den kommande lagen anger.

Kompetensen och kunskapen kring livscykelanalys måste öka i alla delar av byggsektorn och kåren. Trots utbredda insikter i branschen om vad som krävs, trots pionjärprojekt och trots tillgången till öppna klimatberäkningsverktyg och handledningar händer inte tillräckligt mycket för att göra skillnad.

Här finns en möjlighet för arkitekter att komma in i tidiga skeden när de avgörande valen måste göras. Det gäller även gestaltningen. Utan kunskaper och verktyg står arkitekten illa rustad när fler och fler beslut som påverkar gestaltningen kommer att fattas tidigt i byggprocessen. Därför behöver arkitekten ha kunskaper om livscykelanalys och tillgång till verktyg som gör att gestaltningsval går att livscykelberäkna.

Återbruka mera

Återbruk och ombyggnad av befintliga miljöer kan uppfylla lika högt ställda förväntningar på en funktionell, estetiskt tilltalande och modern miljö som nyproduktion. Återbrukade material är en resurs, en tillgång som i mycket större omfattning ska användas i byggandet. Men det finns hinder – och det handlar om tid och pengar.

Tiden blir ofta ett problem då det i arbete med återbruk finns en stor ovisshet inbyggd i processen, eftersom tillgång till material eller oväntade upptäckter i en befintlig byggnad kan påverka tidsplaner. Det linjära sättet att planera, projektera och bygga sätts delvis ur spel. Här finns stora

Foto: Pixels/Catherine Sheila

möjligheter för arkitekten att ta ett större ansvar än traditionellt, då vi med vårt flexibla och iterativa arbetssätt kan leda processer där slutresultatet inte alltid kan förutses. Det mesta idag värderas fortfarande i pengar, och föreställningen att återbruk och ombyggnad många gånger ger ett dyrare slutresultat är utbrett. Rationella, industriella byggheter har pressat ned projektider och arbetskraftsbehovet i traditionella projekt. Samma inverkan har även import av billiga byggmaterial från lägstkostnadsländer. Men när andra värden såsom minimerad klimatpåverkan och kulturhistoriska hänsyn kommer in i bedömningen och prissätts, kommer lokal produktion och förankring att värderas högre. Många projekt i mindre skala blir faktiskt redan idag inte dyrare, men projektering och byggande har fått göras på nya sätt, med större ovisshet under processen.

Ta större plats i byggprocessen

Ett hållbart byggande, med utgångspunkt i människors behov av livskvalitet, god hälsa och hushållning med resurser, ställer krav på ökat utrymme för den arkitektoniska designprocessen. Det handlar om hur byggd miljö och grönstruktur relaterar till socialt och kulturellt sammanhang (people), till koldioxidpåverkan och ekosystem (planet) och de långsiktiga effekterna av detta. I de tidiga skedena av samhällets gestaltning avgörs om designen blir hållbar eller inte, vilken effekt och vilka värden designen kan ge till samhället, människorna och näringslivet (profit). Arkitektonisk design ska skapa värde på många plan: miljömässigt, socialt, estetiskt, kulturellt och ekonomiskt.

Om arkitekternas roll ska kunna stärkas och utvecklas måste vårt arbete bidra till en minskad klimatbelastning och miljöpåverkan samtidigt som en hög arkitektonisk kvalitet säkerställs både på kort och lång sikt.

För att lyckas med detta måste arkitekter ta en större plats än de traditionellt har haft eftersom det tidiga skedet, brukarens behov och gestaltningen med dess material och funktionalitet blir alltmer avgörande för hållbara vägval. Det handlar dels om skedet där det beslutas om det verkligen är nödvändigt att bygga nytt, där andra lösningar och befintliga strukturer i stället måste användas i större utsträckning. Det handlar dels om skedet där avvägningar mellan bevarandet av gröna ytor och ny exploatering avgörs. Det kan också handla om skedet där urbaniseringsvägen vägs mot nya livsstilsmoder som möjliggör en mer levande landsbygd.

Här måste arkitekten också våga ta på sig ett större ansvar och kunna skapa och verifiera goda exempel med god effekt och stärka upp med retorik, ekonomiskt kunnande och evidensbaserade fakta för att belysa effekten av prognoser, ny exploatering, livsstilsförändringar och gestaltning. Men också förmedla kunskapen till övriga delar av samhället om vikten av brukarfokus, gestaltning och materialval för minskad klimatpåverkan – både ur ett kort och långt perspektiv.

Släpp den kortsiktiga affären

Det kommer att bli dyrt att inte bygga hållbart – koldioxidutsläppen kommer att prissättas genom nya skatter och

straffavgifter. Samtidigt kommer nya regler om hållbar finansiering, EU:s så kallade taxonomi, innebära att icke verifierade hållbara projekt bedöms som en högre risk och blir dyrare och svårare att finansiera. Det styr automatiskt efterfrågan mot hållbara lösningar. Övergången från linjära till cirkulära affärsmodeller innebär att vi kommer att se en annan typ av produktions- och driftskostnadskalkyler med nya kalkylmetoder för hur man beräknar värde, kostnader, vinster och substantiella tillgångar. Det innebär också att arkitekter behöver stärka sin kunskap inom ekonomi men också bilägga ny information i projektleveranser och gestaltungsförslag.

I den omställning världen går in i kommer det som inte är ekologiskt hållbart bli kostsamt och på sikt utgöra en ekonomisk risk. När lagar och krav leder till att koldioxidutsläpp och miljöpåverkan blir kostsamma, i form av skatter, avgifter, böter eller uteblivna lån och försäkringar, kommer hållbar design och långsiktig kvalitet i gestaltningen inte bara bli ett direkt värde för människor och vår planet, utan också en verkligt god affär.

Arkitekter behöver förstå, visa och motivera ekonomiska värden i gestaltning, planering och byggande på ett nytt sätt – såväl genom att tydliggöra visioner som genom att leverera konkreta siffror, fakta och data. Arkitekten behöver kunna redovisa, värdera och hållbarhetskalkylera resursuttag och kvarvarande resurs- eller materialtillgång tidigt i processen som en bärande del av designbeslut och livscykelanalyser. Arkitekten måste också tillhandahålla data relaterade till nya typer av ekonomiska beräkningar och kalkyler.

En hög kvalitet i design och gestaltning där människor står i fokus blir nödvändig för det hållbara byggandet och för det långsiktiga ekonomiska värdet.

Gestalta för nya behov

Ingen design är hållbar om den inte kan växa, förändras, uppgraderas och anpassas efter människors behov på ett resurseffektivt och klimatneutralt sätt över tid. Hållbar design genererar mycket låg klimatpåverkan och håller länge. Den ska också på ett enkelt sätt, och med låg klimatpåverkan, kunna anpassas och uppgraderas efter förändrade behov samt slutligen kunna demonteras och återbrukas.

Det kräver ett större fokus på och kunskap om dagens och morgondagens brukare. Arkitekten är den som företräder

den ofta okända brukarens behov och omsätter dessa i sin gestaltning. I den snabbt föränderliga och globala världen som vi lever i betyder det att arkitekter måste öka sin kunskap om de värderingsförändringar och beteendeförändringar som sker allt snabbare till följd av bland annat globaliseringen och digitaliseringen. Arkitekter behöver öka sitt kunnande om framtidens livsstil. Vad värderar vi i framtiden? Vad är framgång? Hur lever vi? Hur arbetar vi? Hur vårdas vi? Hur utbildas vi?

De byggnader, stadsmiljöer, grönstrukturer och den landsbygd vi gestaltar och planerar för idag måste kunna lösa både dagens och morgondagens förändrade mänskliga behov. Då blir de hållbara och cirkulära med minimal klimatpåverkan, minimalt resursuttag och genererar minimalt med avfall.

Detta är en fantastisk möjlighet för arkitekter då det ökar möjligheterna för högre kvalitet och mer fokus på gestaltning och funktionalitet. Samtidigt fångar det också upp det humanistiska och sociala perspektivet som kären av tradition hållit högt men förlorat möjligheter att påverka under de senaste decenniernas linjära och kortsiktiga byggprocesser.

BRANSCHENS KLIMAT- OCH MILJÖPÅVERKAN

Bygg- och fastighetssektorn genererar ungefär en femtedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Men då är inte den omfattande importen av byggprodukter inräknad.

Bygg- och fastighetssektorn står också för en betydande del av samhällets övriga miljöpåverkan såsom utsläpp av svaveldioxid, kväveoxid, miljögifter och annan miljöpåverkan. Sektorns miljöpåverkan från dess avfall ökar stadigt enligt Boverkets miljöindikatorer, och branschen står för nästan en tredjedel av hela Sveriges avfallsproduktion.

Arkitektens nya och utvecklade roll är att leda en designprocess som måste innehålla hela samhällsstrukturen, från stad via region och landsbygd, genom fysisk planering, stadsbyggnads-, landskaps-, husbyggnads- och inredningsarkitektur. I alla delar måste designprocessen utgå från människors behov, med naturens resurser som ram.

Nedan listar vi vad som krävs för att arkitekter ska kunna bli starka pådrivare för ett ekologiskt hållbart samhälls-

byggande. Vi har utgått från principen att var och en tar ansvar för sin egen verksamhet. Listan utgår från realistiska mål och anger vad arkitektkontor och enskilda arkitekter själva kan göra och hur de bäst gör skillnad.

Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i slutsatserna från Sveriges Arkitekters hållbarhetsråd, de åtaganden som återfinns i Architects Declare-uppropet och Färdplanen för fossilfri konkurrenskraft: Bygg- och anläggningssektorn.

1 Arkitekter designar utsläppsnålt

För att åstadkomma det krävs att arkitekter:

- Inkluderar livscykelkostnad, hel livscykelmodellering och utvärdering av beläggning i designarbetet.
- Kompetensutvecklar sig i livscykelanalys (LCA).
- Använder livscykelanalys (LCA) i sin designprocess.
- Föreslår eller föreskriver, med fördel i tidigt skede, resurseffektiva lösningar med låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.
- Skapar effektiva, flexibla planlösningar och demonterbara konstruktioner för att minska behov av nytt material vid ombyggnad eller underhåll.
- Skapar förutsättningar i projekteringskedet för att byggnader och anläggningar kan vara klimatneutrala i användningskedet.
- Föreskriver så hållbara material som möjligt ur ett livscykelperspektiv.
- Medvetandegör ekonomiska och miljömässiga konsekvenser orsakade av materialflöden och nyttjande av material.

- Bidrar med klimatpositiv funktionalitet i sin gestaltning genom att till exempel skapa kolsänkor, producera lokal energi, rena vatten och luft, skapa ekosystemtjänster och bidra till ökad biologisk mångfald.

För att åstadkomma det krävs att arkitektkontoren:

- Antar regenerativa principer som går utöver standarden för nollenergibyggnad i utformningen av arkitektur och urbanism.
- Kompetensutvecklar sina medarbetare i livscykelanalyser (LCA).
- Tillhandahåller verktyg eller utvecklar sina digitala designverktyg med livscykelanalyser (LCA) och EPD (Environmental Product Declaration eller miljövarudeklaration).
- Skaffar teknisk kompetens kring livscykelanalys som kompletterar och stödjer arkitekten.
- Bidrar till digitaliseringen av plan- eller byggprocessen för att stödja minimering av spill, resurseffektiv materialanvändning, produktion och logistik.

2 Arkitekter designar cirkulärt

För att åstadkomma det krävs att arkitekter:

- Designar byggnader för materialåtervinning och återbruk genom att material och produkter är demonterbara och material möjliga att separera från varandra.
- Samarbetar med ingenjörer, beställare och kunder (i tidigt skede) för att fortsätta minska byggavfallet och materialspill.
- Visualiserar alternativen för kunden ("Om du väljer det här kommer ditt CO₂-utsläpp att bli så här").
- Uppgraderar i första hand befintliga byggnader och förlänger deras livslängd, som ett mer koldioxideffektivt alternativ till rivning och nybyggnation.
- Hanterar varje befintlig byggnad som materialbank och kartlägger material och använder byggvarubedömningen eller liknande.
- Minimerar föreskrivning av jungfruliga material och föreskriver återbrukade byggnader och material.
- Tillämpar de uppdaterade riktlinjerna för resurs- och avfallshantering vid byggande och rivning i tidiga skeden.
- Uppgraderar i första hand befintlig inredning och förlänger dess livslängd, som ett mer koldioxideffektivt alternativ till rivning och nybyggnation/nyanskaffning.
- Hanterar varje befintlig inredning som materialbank och kartlägger material.

- Minimerar föreskrivning av jungfruliga material och föreskriver återbrukad inredning och återbrukat material.
- Uppgraderar i första hand befintlig markanläggning och förlänger dess livslängd, som ett mer koldioxideffektivt alternativ till rivning och nyanläggning/nyanskaffning.
- Hanterar varje befintlig markanläggning som materialbank och kartlägger material.
- Minimerar föreskrivning av jungfruliga material och föreskriver återbruk av markanläggning och material.

För att åstadkomma det krävs att arkitektkontoren:

- Erbjuder mer klimatsmart och cirkulär design än vad som efterfrågas.
- Lämnar information om klimatpåverkan vid anbud och offerter även utan beställarkrav för att driva på utvecklingen på marknaden.
- Visar på den långsiktiga lönsamheten med klimatsmarta lösningar och blir en del av den nya cirkulära ekonomin.
- Utvecklar kalkyleringsverktyg för att argumentera för långsiktiga vinster med cirkulär och klimatsmart design.
- Gör affär av klimatsmart arkitektur och erbjuder sina beställare mer klimatsmart och cirkulär design, och visar i siffror hur det lönar sig i längden.

3 Arkitekter designar ekologiskt hållbara och resilienta samhällen, platser, landskap och byggnader som kan stå emot klimatkatastrofer

För att åstadkomma det krävs att arkitekter:

- Designar robusta självförsörjande byggnader, landskap och samhällen.
- Utgår från klimatscenarier för platsen.
- Klimatberäknar och kvalitetssäkrar beslut och användning av mark-, vatten- och grönområden redan i planerings- och exploateringskedet.
- Är tydliga uttolkare av framtida brukares behov, beteenden, värderingar och prioriteringar då nödvändigheten av en gestaltning som ger plats för brukaren långsiktigt blir avgörande för livscykelperspektivet av en byggnads livslängd och aktualitet.
- Klimatberäknar ny exploatering redan i planeringskedet och gör jämförelser med att bibehålla och uppgradera hela eller delar av befintliga livsmiljöer.

- Analyserar, värderar och mäter tidiga besluts långsiktiga effekt.
- Utgår från långsiktiga intäkter, designer, värden och resurspåverkningar för att säkra byggnaden, staden, grönsstrukturen eller inredningen som en långsiktig ekonomisk resurs, materialbank och inkomstkälla inom både hårda och mjuka ekonomiska värden.
- Driver dialog om strategier för hur ökad hållbarhet kan genomsyra projektet från planeringsstadiet till färdig byggnad med beställare, myndigheter, brukare och arkitekter.
- Gör affär av klimatsmart arkitektur och erbjuder sina beställare mer klimatsmart och cirkulär design och visar i siffror hur det lönar sig i längden.

4 Arkitekter designar ekosystemtjänster och grönytor

För att åstadkomma det krävs att arkitekter:

- Utvecklar parker, grönområden och tätortsnära natur.
- Säkerställer ekosystemtjänster i den byggda miljön.

- Erbjuder lösningar med ekosystemtjänster och grönytor i stället för slentrianmässigt hårdgjorda ytor.

5 Arkitekter hittar nya lösningar för klimatsmart och ekologiskt hållbar arkitektur genom forskning och innovation

För att åstadkomma det krävs att arkitektkontoren:

- Satsar mer på forskning och innovation (Fol), samarbetar med akademien och ansluter sig till Arkus.

- Delar med sig av kunskap och forskning på öppen källkodsbasis.

6 Arkitekter designar klimatsmart och ekologiskt hållbar arkitektur som premieras och förverkligas

För att åstadkomma det krävs att arkitektkontoren:

- Nyttjar upphandlingsformer eller strategiska samarbeten som stimulerar ökad samverkan och dialog mellan aktörer i värdekedjan.

7 Arkitekter mäter och begränsar den egna verksamhetens klimat- och miljöpåverkan

För att åstadkomma det krävs att arkitektkontoren:

- Sätter upp egna klimatmål och implementerar dem i hela verksamheten.

- Hållbarhetsrapporterar för att redovisa och sätta mål på sin verksamhets klimatpåverkan.

Länkar till de branschinitiativ som rapporten hänvisar till:

- Färdplan för fossilfri konkurrenskraft för bygg och anläggningssektorn.
- Swedish Architects Declare Climate & Biodiversity Emergency.

**”Alla kan inte göra allt
men alla kan göra sitt
bästa.”**

Sveriges Arkitekter
Storgatan 41
Box 5027
102 41 Stockholm

kansli@arkitekt.se
+46-8 505 577 00

www.arkitekt.se

 @sverigesarkitekter
 @sveriges_arkitekter

Sveriges Arkitekter